

Haven is overal thuis in Gent

Gent profileert zich als stad van kennis en cultuur, als winkelcentrum en toeristische trekpleister, als administratieve hoofdplaats en economische motor. Maar het heeft bij velen niet het imago van havenstad. Nochtans is de geschiedenis van Gent onlosmakelijk verbonden met zijn ligging aan de samenvloeiing van Leie en Schelde en met zijn rol als knooppunt van waterwegen en draaischijf voor scheepvaart. De binnenstad ligt bezaaid met stille getuigen van dit rijke verleden en de meer noordelijke wijken dragen er de onmiskenbare stempel van. Het valoriseren van dat watergebonden erfgoed biedt kansen op tal van vlakken en kan de verdere ontwikkeling van de huidige haven en het zeekanaal, die de eeuwenoude maritieme traditie van Gent voortzetten, een bijkomend duwtje in de rug geven, zo bleek op een studiedag.

Jean-Louis Vandevoorde

Watererfgoed Vlaanderen, de koepelorganisatie voor scheepvaart-, haven- en ander roerend en onroerend watererfgoed, organiseerde begin mei, in samenwerking met het Havenbedrijf Gent, het Projectbureau Gentse Kanaalzone, Stad en Provincie, een studiedag over dit onderwerp.

Bedoeling was bij te dragen tot de herontdekking en herbeleving

SLECHT IMAGO

Van Hooydonk lanceerde de studiedag met de vaststelling dat havens al te vaak afgeschilderd worden als monsters die "alles wat menselijk, lief en mooi is" aan hun expansiedrang opgeofferd willen zien. Een groot deel van dat probleem is volgens hem te wijten aan het ontbreken van een havenbewustzijn bij de lokale bevolking, iets wat Pit de Jonge, communicatieverantwoordelijke van een

grachten, dat Dirk Bonquet, directeur Monumentenzorg en Architectuur van de Stad Gent, omschreef als "een kluwen van kleine en grote waterjes". Vanaf de tweede helft van de 19de eeuw kwam daar echter een drastische verandering in. Waterlopen, die niet zelden dienst deden als open riolen en haarden van vervuiling en infecties waren, werden gedempt en overwelfd; het water werd voor een deel uit de stad geweerd. Tot in de jaren 60 en 70 van de vorige eeuw

van de historische samenvloeiing van Schelde en Leie zal de kroon op dat werk worden gezet. Bij nieuwe stadsontwikkelingen zoals de Oude Dokken krijgt water een centrale rol toebedeeld, de kaaien in de stad worden heringericht, het watertoerisme in al zijn vormen wordt gestimuleerd en het aantal ligplaatsen voor pleziervaart is fors toegenomen. Met projecten als de bouw van de replica van de "Gentse Barge" knoopten stad en haven weer aan met een deel van hun watergebonden verleden, dat ook in het nieuwe Stedsmuseum ruim aan bod zal komen. Het beleid ter zake blijft echter te versnipperd en op het terrein veranderen de zaken slechts langzaam (wat dan weer het voordeel biedt dat vergissingen die elders werden begaan, niet herhaald worden, zei Van Hooydonk). Maar de breuk met het verleden is onmiskenbaar. "De stad draait zich weer naar het water. Water en land treden weer in dialoog en dialoog krijg je pas als beide iets te vertellen hebben", verwoordde Reginald Claeys, departementshoofd Ruimtelijke planning, Mobiliteit en Openbaar domein van de Stad Gent, die ommekeer.

BETROKKENHEID VERSTERKEN

Vraag is wat naar de toekomst moet gebeuren. Van Hooydonk formuleerde een aantal denkspistes om de betrokkenheid van de Gentenaar bij zijn haven te versterken. Pit de Jonge pleitte in dit verband voor meer privé-initiatief. Viaene stipte aan dat het verdwijnen van erfgoed inherent is aan de ontwikkeling van een haven en dat compromissen over wat behouden kan worden nodig zijn. Bedrijven zijn daar voor te vinden als bijvoorbeeld bescherming van havengebonden erfgoed op een zinvolle wijze gebeurt en er geen bijkomende regelgeving wordt opgelegd die de economische functie van een havengebied miskent, luidde het oordeel van Peter Van Severen, directeur van de Vereniging van Gentse Havengebonden Ondernemingen.

Veerle De Bock, coördinator van het Project Gentse Kanaalzone, benadrukte dat bewoners van de kanaalzone doorgaans heel positief staan tegenover de haven en brak een lans voor een goed uitgebouwd actieplan waarin ook erfgoed tot zijn recht zou komen.

Daan Schalck, algemeen directeur van het Havenbedrijf Gent, gaf als besluit mee dat de haven al langer beseft dat ze geen economisch eiland is en het evenwicht moet vinden tussen de economische logica en de maatschappelijke dimensie. Wat erfgoed betreft, wil de haven graag meewerken met de andere partijen in dit veld. "Maar men mag niet alles in de korf van het Havenbedrijf leggen. Daar hebben wij de juiste middelen en mensen niet voor. Wij zijn bovendien geen cultuur- of erfgoedsspecialisten."

www.watererfgoed.be

Eric Van Hooydonk, voorzitter van Watererfgoed Vlaanderen: "Een haven als Gent heeft enorm veel te bieden."

van het Gentse haven- en watergebonden erfgoed en ideeën aan te reiken voor een optimale valorisatie van dat patrimonium.

De studiedag vond niet toevallig plaats in de geklasseerde Loods 22 aan de Voorhaven, die in de allerlaatste fase van zijn renovatie zit.

Met bijna 200 deelnemers - van erfgoedsspecialisten tot havenprofessionals en beleidsmakers - kon de studiedag op een ruime belangstelling rekenen.

"Wij hebben duidelijk een gevoelige snaar geraakt in Gent. Er zijn meer deelnemers dan bij de succesrijke havenerfgoedstudiedagen die we vorig jaar in Antwerpen en Oostende organiseerden", zei professor Eric Van Hooydonk, voorzitter van Watererfgoed Vlaanderen en groot voorvechter van de "zachte waarden" van havens.

aantal watergebonden evenementen en bestuurslid van Watererfgoed Vlaanderen, onder meer toeschreef aan de zeer korte kustlijn van België. "Vlaanderen heeft 60 kilometer kustlijn, Bretagne alleen al vijf- en zeshonderd. De Vlaming leeft met de rug naar het water en dat is in Antwerpen niet anders dan in Gent", schetste hij het probleem.

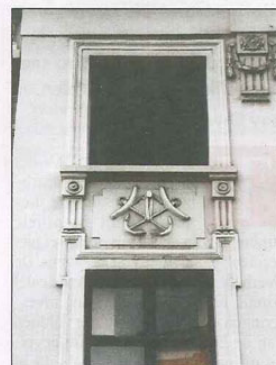
Water was nochtans eeuwenlang een zeer zichtbaar element in het Gentse stadsweefsel. Het zoeken naar een passende uitweg naar zee loopt bovendien als een rode draad doorheen de geschiedenis van Gent, dat veel van zijn status en rijkdom te danken heeft aan zijn ligging aan de samenvloeiing van Leie en Schelde en aan zijn rol als haven, maakte historicus Johan Decavele duidelijk.

De stad werd eeuwenlang doorkruist door een druk en complex netwerk van rivierarmen, kanalen en

- toen zelfs nog het idee gelanceerd werd om de Leie dicht te gooien en een pre-metronet in de bedding te leggen - werd de waterkant vanuit architecturaal en stedenbouwkundig oogpunt vaak heel onzacht behandeld en verdween heel wat water- en havengebonden erfgoed uit het stadsbeeld. Van wat "fragmentair, gespreid en gehavend" overblijft, is "bedroevend weinig" beschermd, betreunde Patrick Viaene, voorzitter van het Steunpunt Industrieel en Wetenschappelijk Erfgoed.

WATER MAAKT COMEBACK

In de jongste decennia is een kentering opgetreden en krijgen water en watergebonden erfgoed weer beduidend meer aandacht. De herwaardering van de Gentse binnenwateren is al een tijdje ingezet. Met het openleggen van de Reep en het herstellen

Water, haven en scheepvaart zijn in Gent op talloze plekken (on)opvallend aanwezig.

HERBOSCH-KIERE

is gespecialiseerd in volgende watergebonden werken:

- Kaaimuren
- Heiwerken
- Werken met drijvende bokken
- Bergen van schepen
- Zware afbraak met dynamitatie
- Klassieke dijkwerken
- Strand- en oeververdedigingswerken

De laatste 10 jaar werden nieuwe marktsegmenten betreden:

- Milieugebonden projecten: o.a. productie van afvalgranulaten
- Reiniging van onderwaterbodems
- Bouw en exploitatie van stortplaatsen
- Buitenlandse watergebonden activiteiten
- Renovatie van waterbouwkundige kunstwerken